

ИКОНОМИЧЕСКА ЕФЕКТИВНОСТ НА ОТГЛЕЖДАНЕТО НА ОВЦЕ ОТ СИНТЕТИЧНА ПОПУЛАЦИЯ БЪЛГАРСКА МЛЕЧНА

МАРИЯ МИХАЙЛОВА-ТОНЕВА

Институт по животновъдни науки - Костинброд

Овцевъдството е традиционен подотрасъл на животновъдството в България. Неговото развитие не изисква големи капиталовложения, а дава ценни продукти като мляко, месо, вълна и кожи, търсени както на нашия, така и на международния пазар, което създава интерес към него в много производители.

Проблемите на ефективността в овцевъдството са изследвани от редица автори през последните години (Георгиев, 1990; Неделчев и кол., 2003; Стойкова, 2006; Лалева и кол., 2008; Атанасов и кол., 2010; Оджакова и кол., 2010). Според Георгиев (1990) икономическата ефективност на овцевъдното производство е динамична категория, изменят се получените резултати и разходите за получаването им, както и факторите, които ги поражда. Процесът на трансформация на ресурсите в продукти е изключително важен при определяне успеха на производствената система (Ozkan, 2009). Начинът на интерпретиране на разходите зависи от целта, която се преследва с икономическото изследване (Копривленски, 1997; Симова и кол., 1994; Яркова и Костадинова, 1995).

Целта на настоящото проучване бе да се определи икономическата ефективност при отглеждането на Синтетична популация българска млечна в Експерименталната база към Института по животновъдни науки - Костинброд. Синтетична популация българска млечна (СПБМ) е специализирана в млечно направление с добра плодовитост, създадена по методическите указания на акад. Хинковски и колектив и призната със сертификат за нова

порода животни № 10645 / 30.06.2005 г. на Патентното ведомство на Република България. По данни на Хинковски и кол. (2008) овцете от СПБМ на стадото в Експерименталната база на ИЖН - Костинброд са с добри продуктивни показатели - 0.918 l среднодневна дойна млечност, а агнетата до отбиване са с 0.266 kg среднодневен прираст.

МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

Обект на нашето проучване бяха получените приходи от реализираните продукти по счетоводни данни и направените променливи разходи за получаването им, остойности по действащите цени през 2009 г., при Синтетична популация българска млечна в Експерименталната база на ИЖН - Костинброд. Променливите разходи влияят пряко на крайните икономически резултати, имат краткосрочен характер в рамките на един производствен цикъл и се трансформират непосредствено в готовата продукция. В периода на изследването стадото бе от 136 овце-майки и 9 коча, които се отглеждаха оборно-пасищно при 548 m надморска височина и бяха хранени основно с фуражи, собствено производство, а овцете бяха доени машинно.

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

В табл. 1 са представени данни за приходите без ДДС от дейността при СПБМ през 2009 г. Получените резултати показват, че с най-голям дял в приходите са млякото (25%) и продадените агнета (26%). Приходите от реализираните в жива маса категории животни

- овце, шилета и кочове са 13.5%. Средната реализационна цена на млякото е 1.11 лв./л и е по-висока с 0.27 лв./л от средната цена за същия период в страната. Реализационната цена за килограм живо тегло при агнетата е 4.85 лв./kg, при средна цена за страната - 4.31 лв. за kg. Вълната е с най-малък дял (0.7%) в годишния приход и средната цена на реализация е ниска 0.41 лв./kg, в сравнение с тази за страната 0.83 лв./kg. Субсидията, която е получена за 2009 г., за подпомагане изхранването на животните и птиците от Националния генофонд и контролираната част на популацията и субсидията за подпомагане на овце-майки

от основно стадо по Мярка НДЖ 2 и Мярка НДЖ3, е в размер на 13% от приходите и оказва благоприятно влияние в отглеждането на овцете. 21% в прихода за годината е субсидията, получена по Схемата за единно плащане на площ (СЕПП) на база декларирани хектари обработваема земя, ливади и пасища, в добро земеделско и екологично състояние, имащи отношение към изхранването на стадото. Срокът за прилагане на СЕПП е продължен до 2013 г.

В табл. 2 са представени направените променливи разходи, пряко свързани с получените крайните продукти. Най-голям дял заемат

Таблица 1. Приходи от дейността, лв.

Table 1. Income, BGN

Показатели / Indices	Стойност, лв. / Value, BGN
Мляко / Milk	13 414
Продажба на животни / Sale of animals	21 420
- агнета, жива маса/ lambs, body weight	14 232
Вълна / Wool	354
Тор / Dung	13
Субсидия за овце-майки	7 177
Subsidy for ewes	
Субсидия по СЕПП	11 039
Subsidy on SPSA	
Общо приходи / Total income	53 418

Собствени изчисления на база данни от Експериментална база при ИЖН – Костинброд
Own calculation based on the data from Experimental station of IAS – Kostinbrod

Таблица 2. Променливи разходи, лв.

Table 2. Variable costs, BGN

Показатели / Indices	Стойност, лв. / Value, BGN
Фуражи / Fodder	28 653
Труд / Employed labour	3 317
Медикаменти и ветеринарни услуги	2 009
Medical costs, veterinary service	
Др.разходи /вода, ел.енергия, гориво /	4 468
Other costs /water, electricity, fuel, etc./	
Общо променливи разходи	38 447
Total variable costs	

Собствени изчисления на база данни от Експериментална база при ИЖН – Костинброд
Own calculation based on the data from Experimental station of IAS – Kostinbrod

Таблица 3. **Икономически резултати, лв.**
Table 3. **Economic results, BGN**

Показатели / Indices	Стойност, лв. / Value, BGN
Общо приходи / Total income	53 418
Общо променливи разходи Total variable costs	38 447
Брутен доход / Gross margin	14 971
Доход от овца-майка Gross margin per ewe	110

Собствени изчисления на база данни от Експериментална база при ИЖН – Костинброд
Own calculation based on the data from Experimental station of IAS – Kostinbrod

разходите за фураж - 75%, които основно са произведени в базата на института и са заплатени по себестойност. Заплащането на нает труд е 9%. Разходите за вода, електричество, гориво и др. са 11.6%. Овцете от СПБМ са устойчиви на заболявания и разходите за медицинско обслужване са 5.2 %.

В табл. 3 са представени данни за икономическите резултати от дейността при СПБМ за 2009 г. Европейските субсидии и национални доплащания, получени както за животните, така и за хектарите земя, оказват благоприятно влияние върху крайните икономически резултати. Брутният доход в стадото е 14 971 лв., а доходът от овца-майка за годината е 110 лева.

ИЗВОДИ

При конкретните условия на изследването, получената субсидия за овцете от СПБМ е една трета от прихода на стадото за годината.

Не се наблюдава разлика между приходите от мляко (25%) и реализираните агнета за месо.

Най-голям е разходът за фураж - 75%, в структурата на променливите разходи.

Установен е доход от 110 лв. от овца-майка.

ЛИТЕРАТУРА

1. **Атанасов, А., Д. Гиргинов, В. Семерджиев, Ц. Маслев, А. Томов, 2010.** Иконо-

мически стойности за показателите плодovitост и добив на мляко при овце. *Journal of Mountain Agriculture on the Balkans*, vol. 13, 4, 842-850.

2. **Георгиев, И., 1990.** Сравнителна ефективност на производството при млечното и тънкорунното овцевъдство. *Икономика и управление на селското стопанство*, 2: 144-152.

3. **Копривленски, В., 1997.** Методически въпроси на диференциацията и отчитането на разходите при управлението на селскостопанското предприятие. *Икономика и управление на селското стопанство*, 4: 21-24.

4. **Лалева, С., Й. Попова, Ж. Пеева, 2008.** Икономическа ефективност на отглеждането на овце от Медночервената шуменска порода. *Животновъдни науки*, 4: 60-62.

5. **Неделчев, Д., Е. Райчева, Т. Иванова, Д. Дочевски, 2003.** Проблеми на овцевъдството при съвременните пазарни условия. *Животновъдни науки*, 3-4: 22-25.

6. **Оджакова, Ц., Й. Попова, С. Лалева, П. Славова, В. Димова, 2010.** Икономическа ефективност на отглеждането на Каракачанската порода овце. *Животновъдни науки*, 3: 24-27.

7. **Симова, А., М. Михайлова, К. Русинов, 1994.** Методологически въпроси при определяне ефективността на селскостопанското производство. *Икономика и управление*

- ние на селското стопанство, 6: 10-16.
8. **Стойкова, М.**, 2006. Техничко-икономическа ефективност на овцевъдството в Масив Централ, Франция и Северен Централен район в България. Икономика и управление на селското стопанство, 3: 58-64.
9. **Хинковски, Ц., Е. Райчева, Н. Методиев**, 2008. Оценка продуктивността на овце от Синтетична популация българска млечна. Животновъдни науки, 3: 35-42.
10. **Яркова, Ю., Н. Костадинова**, 1995. Икономическата интерпретация на производствените разходи в земеделието - необходимо условие за успешни управленски решения, Животновъдни науки, 5-8: 281-182.
11. Цени и индекси на цените на селскостопанската продукция - НСИ.
12. **Ozkan, B., R. Figen Ceylan, H. Kizilay**, 2009. A Review of Literature on Productive Efficiency in Agricultural Production. Journal of Applied Science Research, 5 (7): 796-801.

ECONOMICAL EFFICIENCY OF GROWING SHEEP OF THE SYNTHETIC POPULATION BULGARIAN MILK BREED

M. Mihailova-Toneva
Institute of Animal Science - Kostinbrod

SUMMARY

The economical efficiency of growing sheep of the Synthetic Population Bulgarian Milk breed at the Experimental station of Institute of Animal Science - Kostinbrod was analyzed. The object of the study was a flock of 136 ewes and 9 rams. The income and the inputs were valued at market prices of 2009 year. There is no difference between the income of milk 25 % and sold lambs (body weight). The cost of fodder 75 % is the biggest of the Total variable costs. The economic results at the end of the year are total income of 53 418 BGN and gross margin per ewe 110 BGN because of the subsidies for ewe and hectare, production of own quality fodder and technological constraint.

Key words: *Synthetic Population Bulgarian Milky breed, income, total variable costs, gross margin*